

Bruselis, 2015 06 04
COM(2015) 247 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

2014 m. konkurencijos politikos ataskaita

{SWD(2015) 113 final}

1. ĮVADAS

2014 m. – naujos pradžios Europai metai. Po rinkimų naujasis Europos Parlamentas pritarė naujos sudėties Europos Komisijos prioritetams, nustatytiems Komisijos Pirmininko J.-C. Junckerio politinėse gairėse¹. Už konkurenciją atsakingai Komisijos narei Margrethei Vestager skirtame įgaliojajame rašte nurodyta, kad konkurencijos politika turėtų būti „*tinkamai prisidedama prie darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo darbotvarkės įgyvendinimo, be kita ko, bendrosios skaitmeninės rinkos, energetikos politikos, finansinių paslaugų, pramonės politikos ir kovos su mokesčių vengimu srityse*“². 2014 m. konkurencijos politika iš tiesų apėmė visas šias sritis ir suteikė Europos Komisijai tvirtą pagrindą bendrai politikai formuoti.

Konkurencijos politika gali padėti kurti tikrą bendrąją skaitmeninę rinką. Žiniomis grindžiamuose sektoriuose aktyvi konkurencija itin svarbi siekiant skatinti inovacijas ir užtikrinti, kad Europos piliečiai galėtų plačiai naudotis technologinės plėtros teikiamais privalumais. Be to, veiksmingai užtikrinant antimonopolinės ir susijungimų politikos vykdymą sudaromos palankesnės sąlygos mažoms įmonėms klestėti ir patekti į sektorių, kuriuose labai svarbūs tinklo privalumai, rinkas. Galiausiai valstybės pagalbos taisyklių taikymas plačiajuosčio ryšio sektoriui padeda užtikrinti tinkamą aprėptį prieinamomis kainomis.

Energetikos sektoriuje konkurencijos politika užtikrinama, kad bendrovės neišlaikytų arba iš naujo nesudarytų kliūčių, padedančių joms apsisaugoti nuo konkurencijos ir taip trukdančių kurti Europos energetikos sąjungą. Konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimas taip pat padeda užtikrinti nešališką ir nediskriminacinę prieigą prie energetikos infrastruktūros, šalinti rinkos integracijos kliūtis ir skatinti valstybių narių tarpusavio ir vidaus konkurenciją. Be to, peržiūrėtos valstybės pagalbos energetikai ir aplinkos apsaugai taisyklės padeda valstybėms narėms tikslingiau skirti paramą, pavyzdžiui, atsinaujinantiesiems energijos ištekliams, investicijoms į infrastruktūrą, gamybos pajėgumams arba daug elektros energijos suvartojančių subjektų atleidimui nuo prievolės finansuoti paramą atsinaujinantiesiems energijos ištekliams.

Komisija ypač atidžiai stebėjo finansinių paslaugų sektorių, visų pirma siekdama užtikrinti, kad stabilus ir sąžiningiau veikiantis finansų sektorius grįžtų prie savo pagrindinės – skolinimo realiajai ekonomikai – funkcijos. Bankų sąjungos sukūrimas didina Europos piliečių ir rinkų pasitikėjimą Europos bankų sistema. Vykdomo užtikrinimo ir reglamentavimo veiksmai taip pat buvo nukreipti į kovą su antikonkurencine veikla išvestinių finansinių priemonių ir mokėjimų sektoriuose.

Pramonės politikos pagrindas – konkurencinga ir atvira vidaus rinka, kuri yra lemiamas pasaulinės ES įmonių sėkmės veiksnys. Naujoji valstybės pagalbos sistema sukurta taip, kad valstybės parama būtų nukreipiama į sritis, turinčias daugiausiai reikšmės ekonomikos augimui ir konkurencingumui. Be to, 2014 m. Komisija ištyrė kelis su žaliavomis ir tarpiniais produktais susijusių kartelių atvejus ir už šiuos kartelius skyrė baudas. Užtikrinant antimonopolinių teisės aktų vykdymą mažinama tiekimo grandinėje kartelių daroma ES

¹ Jeano-Claude'o Junckerio politinės gairės būsimai Europos Komisijai „*Nauja pradžia Europai. Mano darbotvarkė: darbo vietų kūrimas, augimas, teisingumas ir demokratiniai pokyčiai*“ – 2014 m. liepos 15 d. Europos Parlamento plenarinio posėdžio įžanginė kalba, http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg_lt.pdf.

² 2014 m. lapkričio 1 d. Jeano-Claude'o Junckerio įgaliojajasis raštas už konkurenciją atsakingai Komisijos narei Margrethei Vestager, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/commission/sites/cwt/files/commissioner_mission_letters/vestager_en.pdf.

tarptautiniam konkurencingumui kenkianti žala, o atgrasomasis šios veiklos poveikis padeda užtikrinti, kad ši žala nebūtų daroma.

Naujos sudėties Komisija ir toliau skirs daug dėmesio kovai su mokesčių vengimu ir slėpimu. 2014 m. Komisija sugriežtino fiskalinės valstybės pagalbos kontrolę – naudodama ES konkurencijos priemones, ji siekė užtikrinti, kad ES šalys nepadėtų pasirinktoms tarptautinėms bendrovėms vengti sąžiningai mokėti deramo dydžio mokesčius.

Svarbus pasiekimas konkurencijos politikos srityje 2014 m. buvo Direktyvos dėl ieškinių dėl žalos, patirtos dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimo, atlyginimo³ priėmimas. 2013 m. birželio mėn. Komisijos pasiūlyta direktyva buvo priimta ir įsigaliojo 2014 m. Valstybės narės turi įgyvendinti šią direktyvą iki 2016 m. gruodžio 27 d. Ši direktyva padės Europos piliečiams ir įmonėms lengviau gauti faktines kompensacijas už žalą, patirtą dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimų, tokių kaip kartelių sudarymas ir piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi rinkoje. Ši direktyva yra pirmoji konkurencijos politikos srities teisėkūros iniciatyva, priimta taikant įprastą teisėkūros procedūrą, ir yra labai svarbus žingsnis stiprinant Komisijos ir kitų ES institucijų dialogą konkurencijos klausimais.

2. SUJUNGTOS BENDROSIOS SKAITMENINĖS RINKOS KŪRIMAS

Skaitmeninė ekonomika turi esminės reikšmės Europos ekonomikos augimui ir konkurencingumui. Bendrosios skaitmeninės rinkos sukūrimas paskatintų inovacijas ir ekonomikos augimą daugelyje kitų sektorių, tokių kaip energetikos, transporto, viešųjų paslaugų, sveikatos ir švietimo sektoriai⁴. Tikra bendroji skaitmeninė rinka taip pat paskatintų ekonomikos augimą naujuose sektoriuose ir padėtų sukurti naujų aukštos kokybės darbo vietų. Kuo didesnė pažanga daroma bendrosios skaitmeninės rinkos integracijos srityje, tuo būtinesnė ES konkurencijos politika, kuria būtų užtikrinamos vienodos skaitmeninės veiklos sąlygos visoje ES.

Bendrosios skaitmeninės rinkos pagrindo padėjimas: plačiajuosčio ryšio ir telekomunikacijų tinklų infrastruktūros plėtros ir konkurencingų šių tinklų rinkų kūrimo skatinimas

Mūsų ekonomikos skaitmeninimui būtinos didelės investicijos į sparčiuosius (naujos kartos) tinklus. Investicijas itin skatina konkurencija ir vartotojų paklausa, o valstybės narės į savo programas įtraukė ir paramą infrastruktūrai atnaujinti ir modernizuoti. Kadangi egzistuoja rinkos nepakankamumas, susijęs su vienu plačiajuosčio ryšio tinklų diegimu skirtingose teritorijose, valstybės pagalba ir toliau atliks svarbų vaidmenį šiame sektoriuje. Per pastaruosius trejus metus Komisijos patvirtintos valstybės pagalbos plačiajuosčiam ryšiui suma viršija 10 mlrd. EUR. Tačiau ši suma neapima visos šiam sektoriui skirtos valstybės paramos, nes ne visos valstybės pagalbos priemonės atitinka SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatytą valstybės pagalbos apibrėžtį. Be valstybių narių, finansavimą papildomai teikia ir ES.

³ 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL L 349, 2014 12 5, p. 1), pateikiama adresu http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2014_349_R_0001&from=LT.

⁴ Žr., pavyzdžiui, organizacijos „Conference Board“ Europos Komisijai parengtą tyrimą „Unlocking the ICT Growth Potential in Europe: Enabling people and businesses“ (2013 m.), pateikiamą adresu <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/new-study-unlocking-ict-growth-potential-europe-enabling-people-and-businesses>.

Tačiau būtina pasirūpinti, kad tokios valstybės investicijos būtų nukreipiamos į sritis, kuriose atitinkamų reikmių netenkina rinka, nes priešingu atveju kyla rizika, kad bus išstumtos privačios investicijos. Valstybės pagalbos kontrole taip pat turi būti užtikrinama, kad būtų paisoma technologinio neutralumo principo, t. y., kad sėkmingos technologijos būtų ne iš anksto nustatomos viešosios intervencijos veiksmais, o pasirenkamos naudotojų atsižvelgiant į jų privalumus, t. y. vykstant konkurencijai rinkoje. Valstybės pagalbos taisyklės buvo neseniai peržiūrėtos siekiant nustatyti tinkamus analizės principus. Į naują valstybės pagalbos sistemą įeina 2013 m. Gairės dėl plačiajuosčio ryšio⁵, kuriomis valstybės pagalbos plačiajuosčiam ryšiui taisyklės suderinamos su skaitmeninės darbotvarkės tikslais, ir 2014 m. priimtas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas (BBIR)⁶, kuris apima ir tam tikrą pagalbą plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai plėtoti.

Komisija taip pat užtikrina, kad plačiajuosčio ryšio ir judriojo ryšio tinklai išliktų atviri ir konkurencingi – tai būtina dinamiškos bendrosios skaitmeninės rinkos sukūrimo sąlyga. Atlikusi nuodugnų tyrimą, Komisija spalio mėn. skyrė bendrovei „Slovak Telekom“ ir jos patronuojančiai bendrovei „Deutsche Telekom“ beveik 39 mln. EUR solidariai mokėtiną baudą už tai, kad jos, pažeisdamos ES antimonopolines taisykles, daugiau kaip penkerius metus vykdė piktnaudžiavimo strategiją, kurios tikslas buvo išstumti konkurentus iš Slovakijos plačiajuosčio ryšio paslaugų rinkos⁷. Konkrečiai, Komisija padarė išvadą, kad bendrovė „Slovak Telekom“ neteikė konkurentams atsietos prieigos prie savo vietinių linijų ir darė kainų spaudimą alternatyviems operatoriams. Bendrovei „Deutsche Telekom“ taip pat skirta papildoma 31 mln. EUR bauda, siekiant užtikrinti pakankamą atgrasymą ir nubausti už besikartojantį piktnaudžiavimą (pažeidimo kartojimą), nes 2003 m. šiai bendrovei jau buvo skirta bauda už tai, kad ji vykdė kainų spaudimą Vokietijos plačiajuosčio ryšio rinkose⁸.

Sveika konkurencija judriojo ryšio rinkoje itin svarbi Europos vartotojams, kurie turėtų ir toliau turėti galimybę naudotis geresnėmis paslaugomis patraukliomis kainomis. Atlikusi nuodugnius tyrimus, Komisija 2014 m. vasarą su tam tikromis sąlygomis patvirtino du susijungimus – leido susijungti judriojo ryšio tinklų operatoriams Airijoje (bendrovėms „Hutchison 3G UK“ ir „Telefónica Ireland“)⁹ ir Vokietijoje (bendrovėms „Telefónica Deutschland“ ir „E-Plus“)¹⁰. Šiais atvejais nustatytomis taisomosiomis priemonėmis užtikrinta, kad būtų išlaikyta rinkos dalyvių konkurencija – užtikrinta ir galimybė patekti į rinką arba joje plėstis virtualiojo judriojo ryšio tinklo operatoriams, t. y. operatoriams, kurie neturi nuosavo tinklo ir paslaugas savo klientams teikia naudodamiesi kito operatoriaus tinklu, ir galimybė ateityje į rinką patekti naujiems tinklo operatoriams.

⁵ Komisijos komunikatas *Valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui ES gairės* (OL C 25, 2013 1 26, p. 1), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:025:0001:0026:lt:PDF>.

⁶ 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL L 187, 2014 6 26, p. 1), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32014R0651>.

⁷ 2014 m. spalio 15 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39523, *Slovak Telekom*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/case_details.cfm?proc_code=1_39523.

⁸ 2003 m. gegužės 21 d. Komisijos sprendimas bylose AT.37451, AT.37578, AT.37579, *Deutsche Telekom AG*, pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32003D0707>.

⁹ 2014 m. gegužės 28 d. Komisijos sprendimas byloje M.6992, *Hutchison 3G UK / Telefónica Ireland*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/case_details.cfm?proc_code=2_M_6992.

¹⁰ 2014 m. liepos 2 d. Komisijos sprendimas byloje M.7018, *Telefónica Deutschland / E-Plus*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/case_details.cfm?proc_code=2_M_7018.

Koja kojou su laiku: konkurencijos politikos veiksmai išmaniųjų prietaisų ir internetu teikiamų paslaugų srityse

Išmanieji mobilieji prietaisai užima vis svarbesnę vietą skaitmeninėje ekonomikoje. 2014 m. naudotojų, besijungusių prie interneto per išmaniuosius mobiliuosius prietaisus, skaičius pirmą kartą viršijo naudotojų, prie interneto besijungusių per asmeninius kompiuterius, skaičių. Šioje srityje Komisija, remdamasi skundais dėl galimo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, pradėjo preliminarų tyrimą dėl bendrovės „Google“ verslo praktikos, susijusios su mobiliųjų prietaisų operacine sistema „Android“. Bendrovės „Google“ sistema „Android“ – vyraujanti išmaniųjų telefonų operacinė sistema.

Spalio mėn. Komisija, remdamasi ES Susijungimų reglamentu, leido vykdyti pasiūlytą įsigijimą – bendrovei „Facebook“ įsigyti bendrovę „WhatsApp“. Ir „Facebook“, ir „WhatsApp“ siūlo išmaniųjų telefonų programėles („Facebook“ – programėlę „Facebook Messenger“), suteikiančias vartotojams galimybę bendrauti siunčiant tekstines žinutes, nuotraukas ir balso bei vaizdo žinutes. Šį susijungimą leista vykdyti be sąlygų, visų pirma dėl to, kad ši rinka dinamiška, kliūčių į ją patekti nedaug, o konkurencija ir toliau išlieka pakankama¹¹. Atlikdama tyrimą Komisija daugiausia dėmesio skyrė trims – vartotojams skirtų ryšio paslaugų, socialinės tinklaveikos paslaugų ir internetinės reklamos paslaugų – sritims.

Svarbus išmaniųjų mobiliųjų prietaisų srities aspektas – standartų nustatymo procedūros ir sąveikumas. Šiuo atžvilgiu Komisija balandžio mėn. priėmė du svarbius sprendimus dėl esminių standartų patentų (ESP) galiojimo užtikrinimo: bendrovei „Motorola Mobility“ skirtą draudžiamąjį sprendimą¹² ir bendrovei „Samsung“ skirtą sprendimą dėl įsipareigojimų¹³. ESP – tai patentai, būtini konkrečioms pramonės šakos standartams įgyvendinti. Nenaudojant ESP apsaugotos technologijos, techniškai neįmanoma pagaminti standartą atitinkančio produkto, pavyzdžiui, išmaniojo telefono. Įtraukdamos savo patentus į atitinkamus standartus, bendrovės „Motorola“ ir „Samsung“ už tai įsipareigojo teikti jų licencijas sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis. Komisija siekia užtikrinti, kad standartizacija duotų kuo daugiau naudą ir kartu būtų užtikrintas tinkamas atlygis intelektinės nuosavybės teisių turėtojams.

Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas esminių standartų patentų (ESP) srityje

Bendrovei „Motorola Mobility“ skirtame draudžiamajame sprendime Komisija konstatavo, kad, siekdama, kad bendrovei „Apple“ Vokietijoje būtų paskelbtas ESP pagrįstas draudimas, nors „Apple“ buvo pasiruošusi įsigyti licenciją ir norėjo, kad Vokietijos teismas nustatytų licencijavimo sąlygas, bendrovė „Motorola“ piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi.

Panašioje byloje Komisija paskelbė teisiškai privalomais bendrovės „Samsung“ pasiūlytus priimti įsipareigojimus, kurių tikslas – išspręsti Komisijos 2012 m. gruodžio mėn. prieštaravimo pareiškime nustatytas konkurencijos problemas. „Samsung“ įsipareigojo penkerius metus nesiekti, kad Europos ekonominėje erdvėje būtų paskelbti draudimai, pagrįsti kuriuo nors iš jos esamų ar būsimų ESP, susijusių su išmaniuosiuose telefonuose ir planšetiniuose kompiuteriuose naudojamomis technologijomis, potencialiems licencijos savininkams, jei šie sutinka laikytis nustatytos procedūros, pagal kurią nepriklausoma trečioji šalis nustato tinkamus, pagrįstus ir nediskriminacinius autorinio atlyginimo tarifus.

¹¹ 2014 m. spalio 3 d. Komisijos sprendimas byloje M.7217, *Facebook / Whatsapp*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7217.

¹² 2014 m. balandžio 29 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39985, „*Motorola*“. *GPRS esminių standartų patentų galiojimo užtikrinimas*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39985.

¹³ 2014 m. balandžio 29 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39939, „*Samsung*“. *UMTS esminių standartų patentų galiojimo užtikrinimas*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39939.

Šie sprendimai – tai orientyras visoms suinteresuotosioms šalims, rodantis, kaip turėtų būti aiškinamos ES antimonopolinės taisyklės, kai atvejis vienu metu susijęs su patentų teise, konkurencijos teise ir standartizacija.

Vienas iš šiame sektoriuje tebeatliekamų tyrimų yra tyrimas dėl įtariamo bendrovės „Qualcomm“, pirmaujančios belaidžio ryšio technologijų produktų kūrimo ir paslaugų teikimo srityse, piktnaudžiavimo. Minimi produktai – mobiliuosiuose mikrotelefonuose ir judriojo plačiajuosčio ryšio prietaisuose naudojami ryšio lustų rinkiniai. Šiuo – kol kas tik preliminariu – tyrimu patvirtinamas Komisijos įsipareigojimas siekti užtikrinti, kad šios rinkos išliktų konkurencingos.

Vis svarbesne tampančioje internetu teikiamų paslaugų srityje Komisija tęsė tyrimą dėl tam tikros bendrovės „Google“ verslo praktikos¹⁴. Šiuo tyrimu Komisija siekia nustatyti, ar pagrįstai nerimaujama dėl to, kad „Google“ galbūt piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi internetinės paieškos, interneto paieškinės reklamos ir interneto paieškinės reklamos tarpininkavimo (t. y. „Google“ paieškinės reklamos rodymo partnerių svetainėse) rinkose Europos ekonominėje erdvėje. Atliekant šį tyrimą nagrinėjami tik su konkurencija susiję klausimai ir nėra tiriami įtarimai, susiję su kitais paieškų sistemų aspektais, tokiais kaip privatumas ir žiniasklaidos pliuralizmas.

Dar viena būtina bendrosios skaitmeninės rinkos sąlyga – galimybė saugiai ir veiksmingai mokėti internetu. Šiuo metu pagrindinė mokėjimo internetu priemonė – mokėjimo kortelės, nors rinkose pradeda atsirasti ir naujų metodų. Dėl mokėjimo kortelių Komisija toliau deda pastangas pagal konkurencijos taisykles sumažinti tarpbankinius mokesčius (žr. tolesnį skyrių dėl finansinių paslaugų). 2014 m. pabaigoje taip pat buvo pasiektas politinis susitarimas dėl Tarpbankinių mokesčių reglamento, kuriuo tarpbankiniai mokesčiai, taikomi mokėjimams vartotojo kortele (ir mokėjimams judriuoju ryšiu ir internetu naudojantis vartotojo kortele), bus sumažinti iki lygių, dėl kurių, prisiimdami įsipareigojimus antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimo bylose, sutarė ir tarptautinių mokėjimo kortelių sistemų valdytojai.

Reglamentavimo ir konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo derinimas intelektinės nuosavybės srityje: su autorių teisėmis, skaitmeniniu turiniu ir technologijų perdavimo susitarimais susiję naujausi įvykiai

Komisija peržiūri autorių teises reglamentuojančių ES teisės aktų sistemą siekdama užtikrinti, kad ji toliau atitiktų savo paskirtį skaitmeniniame amžiuje. Autorių teisių klausimai itin svarbūs kuriant bendrąją skaitmeninę rinką: politikos formuotojai turi užtikrinti, kad teisių, jų apribojimų ir užtikrinimo sistema išliktų tinkama ir būtų pritaikyta prie naujų aplinkybių. Be kita ko, nagrinėjami klausimai dėl autorių teisių teritorialumo ir galimi būdai pašalinti neigiamą jo poveikį bendrajai rinkai.

2014 m. sausio mėn. Komisija pradėjo oficialią procedūrą, susijusią su keliomis stambiomis JAV kino studijomis ir Europos mokamos televizijos transliuotojais. Atliekdama šią procedūrą Komisija aiškinasi, ar tam tikros sąlygos, susijusios su palydovinės mokamos televizijos transliavimu ir internetinės mokamos televizijos paslaugomis, neužkerta vartotojams kelio turėti tarpvalstybinę prieigą prie mokamos televizijos turinio¹⁵.

¹⁴ Daugiau informacijos apie tyrimo dėl bendrovės „Google“ turinį ir procedūrą pateikiama adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39740.

¹⁵ Byla AT.40023, *Tarpvalstybinė prieiga prie mokamos televizijos turinio*, žr. 2014 m. sausio 13 d. pranešimą spaudai IP/14/15, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-15_en.htm.

Palankesnių sąlygų inovacijoms skleisti sudarymas: naujos antimonopolinės taisyklės dėl technologijų perdavimo susitarimų

Kovo mėn. Komisija priėmė naujas taisykles dėl technologijų perdavimo susitarimų vertinimo pagal ES antimonopolines taisykles. Jas sudaro peržiūrėtas Technologijų perdavimo bendrosios išimties reglamentas (TPBIR), pagal kurį tam tikriems licencijavimo susitarimams netaikomas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnis, ir Technologijų perdavimo gairės, kuriose pateikiama daugiau rekomendacijų dėl taisyklių taikymo¹⁶. Naujosiomis taisyklėmis nuo 2014 m. gegužės 1 d. pakeisti ankstesnis TPBIR ir gairės.

Licencijavimo susitarimai gali duoti keleriopos naudos ekonomikai, nes: i) jie padeda skleisti inovacijas; ii) jais įmonėms suteikiama galimybė pasiūlyti naujų produktų ir paslaugų; iii) jais skatinamos tolesnės inovacijos; iv) jais sukuriama papildomi pajamų šaltiniai išlaidoms kompensuoti, o tai stiprina paskatas vykdyti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veiklą. Peržiūrėta tvarka ir toliau atspindi tai, kad licencijavimas dauguma atvejų skatina konkurenciją. Naujosios taisyklės padeda įmonėms geriau suprasti, kaip teikti licencijas, kad būtų skatinamos inovacijos, be to, jomis toliau užtikrinamos vienodos veiklos sąlygos bendrojoje rinkoje.

3. ENERGIJOS RINKŲ VEIKIMO GERINIMAS

Energija – labai svarbus visų ekonomikos sektorių išteklius, o išlaidos energijai sudaro didelę ES namų ūkių išlaidų dalį. Energijos rinkose šiuo metu susiduriama su labai dideliais sunkumais, iš kurių svarbiausi, be kita ko: nepakankama rinkos integracija, didelės mažmeninės kainos, taip pat būtinybė mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir užtikrinti tiekimo saugumą. Komisijos Pirmininkas J.-C. Junckeris savo politinėse gairėse paragino reformuoti ir pertvarkyti ES energetikos politiką ir sukurti naują Europos energetikos sąjungą, daugiausia dėmesio skiriant būtinybei įvairinti ES energijos šaltinius, didinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalį bei energijos vartojimo efektyvumą ir mažinti kelių ES šalių energetinę priklausomybę. Konkurencijos politika padės siekti šių tikslų.

Tikslingas viešosios paramos teikimas energijos vidaus rinkai stiprinti

2014 m. balandžio mėn. Komisija priėmė naujas Valstybės pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gaires¹⁷, kurios įsigaliojo liepos mėn.

Klimato srities tikslų laikymosi ir investicijų į infrastruktūrą užtikrinimas: pagalbos energetikai ir aplinkos apsaugai gairės

Naujosiose gairėse aprašoma, kaip Komisija vertins valstybių narių paramos priemones, kuriomis, be kita ko, siekiama įgyvendinti tų valstybių klimato ir energetikos srities 2020 m. tikslus kartu sprendžiant rinkos iškreipimo problemas, kurių gali atsirasti, pavyzdžiui, subsidijuojant energijos gamybą iš atsinaujinančiųjų išteklių. Šiuo tikslu gairėse skatinama laipsniškai pereiti prie rinkos paramos atsinaujinančiųjų išteklių energijai. Jose taip pat pateikiami kriterijai, kuriais remdamosi valstybės narės gali atleisti daug energijos suvartojančias įmones, susiduriančias su ypač didele tarptautine konkurencija, nuo prievolės finansuoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius.

Be to, naujosiose gairėse pateikiami kriterijai, skirti užtikrinti, kad energetikos infrastruktūros subsidijavimas sukeltų kuo mažiau iškreipimo problemų – gairėse dėmesys sutelkiamas į projektus, kuriais gerinami tarpvalstybiniai energijos srautai ir skatinama infrastruktūros plėtra mažiau išsivysčiusiuose Europos regionuose. Kita naujovė – leidimas teikti pagalbą pakankamai elektros gamybai užtikrinti, jei esama realios rizikos, kad

¹⁶ 2014 m. kovo 21 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 316/2014 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo technologijų perdavimo susitarimų kategorijoms (OL L 93, 2014 3 28, p. 17), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32014R0316>, ir Komisijos komunikatas *Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio taikymo technologijų perdavimo susitarimams gairės* (OL C 89, 2014 3 28, p. 3), pateikiamas adresu [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0328\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0328(01)).

¹⁷ Komisijos komunikatas *2014–2020 m. valstybės pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gairės* (OL C 200, 2014 6 28, p. 1), pateikiamas adresu [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0628\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0628(01)).

elektros gamybos pajėgumai nebus pakankami, ir jei pagalba teikiama taip, kad būtų kuo mažiau iškraipoma rinka.

Komisija taip pat įtraukė keletą pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai priemonių kategorijų į peržiūrėtą Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą (BBIR)¹⁸, taip supaprastindama tam tikrų valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo procedūras. Šis žingsnis padės valdžios institucijoms lengviau ir sparčiau įgyvendinti tas priemones, nes joms nebereikės gauti išankstinio Komisijos patvirtinimo. Naujajame BBIR numatytos tokios pagalbos priemonės kaip (tam tikromis sąlygomis) pagalba energetikos infrastruktūrai, pagalba efektyvaus energijos vartojimo pastatuose projektams, veiklos pagalba energijai iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gaminti, pagalba užterštoms teritorijoms valyti ir pagalba atliekoms perdirbti ir pakartotinai naudoti.

Naujosiose pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gairėse nėra pateikta pagalbos branduolinei energetikai taisyklių – ši pagalba turi būti vertinama tiesiogiai pagal Sutartyje pateiktas valstybės pagalbos nuostatas. Komisija išnagrinėjo Jungtinės Karalystės planus subsidijuoti naujos branduolinės elektrinės Hinklio kyšulyje, Somersete, statybą ir veiklą ir nustatė, kad jie atitinka Sutartyje nustatytas valstybės pagalbos taisykles¹⁹. Nuodugnaus tyrimo metu Jungtinė Karalystė sutiko smarkiai pakeisti projekto finansavimo sąlygas ir įrodė, kad šia parama būtų sprendžiama tikra rinkos nepakankamumo problema. Todėl teikiama valstybės pagalba yra proporcinga siekiamam tikslui, ir yra užtikrinta, kad ji kuo mažiau iškraipytų konkurenciją bendrojoje rinkoje.

Europos energetikos sąjungos, pagrįstos prieinamomis energijos kainomis ir tiekimo saugumu, kūrimas

Antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimo veiksmais, kuriais siekta spręsti rinkų segmentacijos problemą ir kovoti su piktnaudžiavimu bei slaptų susitarimų sudarymu, ypač Rytų ir Vidurio Europos rinkose, visų pirma prisidėta prie didelių energijos kainų mažinimo. 2014 m. kovo mėn. Komisija priėmė du sprendimus dėl elektros energijos biržų, kurios yra reguliuojamos elektros energijos prekybos rinkos, itin svarbios veiksmingam elektros energijos rinkų veikimui.

Pirmojoje byloje Komisija skyrė dviem elektros energijos neatidėliotinių sandorių biržoms – „EPEX Spot“ ir „Nord Pool Spot“ (NPS) – baudas už susitarimą nekonkuruoti tarpusavyje teikiant elektros energijos neatidėliotinių sandorių paslaugas Europos ekonominėje erdvėje²⁰. Neatidėliotinių sandorių prekyba – tai prekyba, kai sudaromi trumpalaikiai, pavyzdžiui, tos pačios arba kitos dienos, sandoriai. Šis pažeidimas buvo daromas 2011–2012 m. ir buvo baigtas daryti, kai Komisija ir ELPA priežiūros institucija, iš anksto nepranešusios, atliko patikrinimus bendrovių patalpose.

Antra byla buvo susijusi su Rumunijos elektros energijos birža OPCOM. Komisija skyrė bendrovei OPCOM baudą už tai, kad ji daugiau kaip penkerius metus piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi Rumunijos rinkoje – trukdė ne Rumunijoje įsisteigusiems ES

¹⁸ 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL L 187, 2014 6 26, p. 1), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32014R0651>.

¹⁹ Byla SA.34947, *Jungtinės Karalystės parama Hinklio kyšulio C branduolinei elektrinei*, žr. 2014 m. spalio 8 d. pranešimą spaudai IP/14/1093, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1093_en.htm.

²⁰ 2014 m. kovo 5 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39952, *Elektros energijos biržos*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39952.

prekiautojams elektros energija prisijungti prie Rumunijos elektros energijos biržos neatidėliotinų sandorių rinkų ir buvo sudariusi dirbtinių kliūčių patekti į šias rinkas²¹.

Rugpjūčio 12 d. Komisija išsiuntė prieštaravimo pareiškimą bendrovei „Bulgarian Energy Holding“ (BEH) dėl įtariamo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi Bulgarijos didmeninėje elektros energijos rinkoje⁽²²⁾. Komisijai kilo įtarimų, kad rinkoje įsitvirtinusi valstybės valdoma vertikalsios integracijos Bulgarijos energetikos bendrovė BEH, taikydama teritorinius savo tiekiamos elektros energijos perpardavimo apribojimus, gali trukdyti konkurencijai nereguliuojamoje Bulgarijos didmeninėje elektros energijos rinkoje. Jei įtarimai pasitvirtins, toks bendrovės elgesys galėjo turėti iškraipomąjį poveikį elektros energijos paskirstymui bendrojoje rinkoje, neigiamai paveikti elektros energijos rinkų likvidumą ir veiksmingumą ir sudaryti dirbtinių kliūčių Bulgarijos ir kitų valstybių narių tarpusavio prekybai.

Komisija atlieka ir kitą tyrimą, kuriuo siekia išsiaiškinti, ar BEH, jos patronuojamoji dujų tiekimo įmonė „Bulgargaz“ ir jos patronuojamoji dujų infrastruktūros įmonė „Bulgartransgaz“ netrukdo konkurentams naudotis pagrindine Bulgarijos dujų infrastruktūra ir taip nepažeidžia ES antimonopolinių taisyklių²³.

Komisija taip pat tęsė tyrimą dėl bendrovės „Gazprom“, susijusį su kainodaros praktika ir galimu rinkų pasidalijimu tiekiant dujas Vidurio ir Rytų Europai²⁴. Šiuo metu taip pat atliekamas tyrimas dėl potencialiai neteisėtos veiklos, susijusios su naftos ir biodegalų produktų kainų lyginamaisiais indeksais, nustatomais kainas skelbiančios agentūros „Platts“²⁵.

Komisija toliau atidžiai stebi energijos rinkas taikydama ir valstybės pagalbos kontrolės bei susijungimų kontrolės priemones. Visų pirma ji užtikrina, kad įtakingi pirminės grandies rinkos dalyviai nebandytų įsitvirtinti ir galutinės grandies rinkoje ir taip neįgytų per didelės vertės grandinės kontrolės. Pavyzdžiui, buvo atliktas nuodugnus tyrimas dėl Prancūzijos elektros energijos rinkoje įsitvirtinusios bendrovės EDF pasiūlyto bendrovės „Dalkia“, teikiančios pastatų valdymo ir priežiūros paslaugas, įsigijimo. Įsitikinusi, kad EDF nepasinaudos elektros energijos tiekimo rinkoje užimama dominuojančia padėtimi pastatų valdymo ir priežiūros rinkose, Komisija suteikė besąlygišką leidimą atlikti šį sandorį²⁶. Valstybės pagalbos srityje Komisija 2014 m. liepos mėn. patvirtino Jungtinės Karalystės priemonę, kuria siekiama užtikrinti pakankamą elektros energijos gamybą naudojant visos rinkos masto pajėgumo mechanizmą²⁷.

²¹ 2014 m. kovo 5 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39984, *OPCOM / Rumunijos elektros energijos birža*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39984.

²² Byla AT.39767, *BEH. Elektros energija*, žr. 2014 m. rugpjūčio 12 d. pranešimą spaudai IP/14/922, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-922_en.htm.

²³ Byla AT.39849, *BEH. Dujos*, žr. 2013 m. liepos 5 d. pranešimą spaudai IP/13/656, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-656_en.htm.

²⁴ Byla AT.39816, *Pradinės grandies dujų tiekimas Vidurio ir Rytų Europoje*, žr. 2012 m. rugsėjo 4 d. pranešimą spaudai IP/12/937, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-937_en.htm?locale=en.

²⁵ Byla AT.40054, *Naftos ir biodegalų rinkos*, žr. 2013 m. gegužės 14 d. informacinį pranešimą MEMO/13/435, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-435_en.htm ir 2014 m. spalio 9 d. informacinį pranešimą MEMO/14/581, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-581_en.htm.

²⁶ 2014 m. birželio 25 d. Komisijos sprendimas byloje M.7137, *EDF / Dalkia en France*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_7137.

²⁷ Byla SA.35980, *Jungtinės Karalystės energijos gamybos pajėgumų rinka*, žr. 2014 m. liepos 23 d. pranešimą spaudai IP/14/865, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-865_en.htm.

4. SAŽININGIAU VEIKIANČIO IR SKAIDRESNIO FINANSŲ SEKTORIAUS KŪRIMAS SIEKIANT SKATINTI EKONOMIKOS AUGIMĄ

Konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimas finansinių paslaugų sektoriuje buvo vienas iš svarbiausių Komisijos prioritetų nuo pat krizės pradžios. Buvo daug nuveikta siekiant pagerinti bankų veiklos reguliavimą bei priežiūrą ir užtikrinti, kad bankų sektorius tinkamai atliktų ekonominės veiklos finansavimo funkciją. Konkurencijos politika atlieka labai svarbų vaidmenį siekiant sukurti skaidresnę ir stabilesnę finansų sistemą.

Stipresnio ir stabilesnio bankų sektoriaus kūrimas siekiant padėti atsigaivinti ekonomikai

Siekdama spręsti finansinio stabilumo euro zonoje atkūrimo uždavinį, Komisija 2012 m. pradėjo kurti bankų sąjungą.

Bankų sąjungos sukūrimas

2014 m. buvo padaryta didelė pažanga. 2014 m. lapkričio 4 d. pradėjo visapusiškai veikti euro zonos bankams taikomas Bendras priežiūros mechanizmas (BPM). BPM – nauja bankų priežiūros sistema, taikoma euro zonos valstybėms narėms ir visoms prie bankų sąjungos nusprendusioms prisijungti šalims. BPM uždaviniai – tikrinti, ar bankai atitinka ES bankininkystės taisykles, ir anksti spręsti kylančias problemas. Europos Centrinis Bankas tiesiogiai prižiūri 120 didžiausių bankų grupių, kurios pagal turta sudaro 82 proc. euro zonos bankų sektoriaus. Likusius bankus, glaudžiai bendradarbiaudamos su ECB, toliau prižiūri nacionalinės priežiūros institucijos. Siekiant susidaryti visapusišką pagal BPM prižiūrimų bankų padėties vaizdą, buvo atliktas išsamus vertinimas, kurį sudarė turto kokybės patikrinimas ir testavimas nepalankiausiomis sąlygomis (testavimas atliktas koordinuojant Europos bankininkystės institucijai).

BPM yra vienas iš dviejų ES bankų sąjungos ramsčių – antrasis jos ramsčiai yra bendras pertvarkymo mechanizmas (BPem). Reglamentą, kuriuo nustatomas pastarasis mechanizmas, Europos Parlamentas priėmė 2014 m. balandžio mėn. Šis 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojęs reglamentas taikomas euro zonos ir kitoms norinčioms prisijungti šalims. Bendru pertvarkymo mechanizmu papildomas BPM ir užtikrinama, kad su dideliais sunkumais susidūrusio banko, kuriam taikomas BPM, pertvarkymas būtų vykdomas veiksmingai, panaudojant kuo mažiau mokesčių mokėtojų ir realiosios ekonomikos lėšų. Siekiant užtikrinti vienodą požiūrį ir vienodas sąlygas bendrojoje rinkoje, tiek pertvarkymo, tiek kitais atvejais tebetaikomos valstybės pagalbos taisyklės, įskaitant naudojimosi nacionaliniais pertvarkymo fondais ir būsimu Bendru pertvarkymo fondu taisykles.

Vykdamas valstybės pagalbos kontrolę buvo ir toliau užtikrinamas nuoseklus politikos atsakas į finansinius sunkumus – ši kontrolė labai padėjo apriboti konkurencijos bendrojoje rinkoje iškreipimus ir kartu užtikrinti, kad mokesčių mokėtojų lėšų būtų panaudojama tik tiek, kiek būtina.

2014 m. Komisija priėmė keletą sprendimų dėl atskirų bankų ir dėl garantijos bei likvidumo paramos priemonių. Be to, Komisija toliau vertino keletą plėtros bankų, kurie įgijo daugiau svarbos dėl to, kad komerciniai bankai po krizės yra apriboję skolinimą. Valstybės pagalbos taisyklėmis siekiama užtikrinti, kad plėtros bankai reikiamai prisidėtų prie ES ekonomikos augimo darbotvarkės taip, kad dėl to nebūtų nederamai iškraipoma konkurencija. Pavyzdžiui, banko „British Business Bank“ atveju Komisija leido sukurti integruotą subjektą, kurio paskirtis – tvarkyti reikalus, susijusius su MVĮ galimybėmis dalyvauti Jungtinėje Karalystėje vykdomomis finansavimo programomis²⁸. Portugalijoje Komisija leido įsteigti plėtros finansavimo instituciją „Instituição Financeira de Desenvolvimento“ (IFD)²⁹ ir pradėti pirmąjį jos veiklos etapą. IFD valdys ir skirstys Portugalijai skirtas Europos struktūrinių ir investicijų

²⁸ 2014 m. spalio 15 d. Komisijos sprendimas byloje SA.36061, *UK Business Bank*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_36061.

²⁹ 2014 m. spalio 28 d. Komisijos sprendimas byloje SA.37824, *Portugalijos plėtros finansavimo institucija*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_37824.

fondų 2014–2020 m. finansavimo laikotarpio lėšas, taip pat kompensacijas, mokamas pagal ESI fondų lėšomis finansuojamas programas.

Valstybės pagalbos kontrolė taip pat buvo itin svarbi įgyvendinant ekonomines ir finansines programas Graikijoje, Kipre ir Portugalijoje (pastaroji baigė vykdyti programą gegužės mėn.), taip pat Airijoje ir Ispanijoje, kurioms finansinė pagalba buvo teikiama iki 2013 m.

Finansinių priemonių rinkų skaidrumo didinimas: vykdymo užtikrinimo ir reglamentavimo veiksmai

Spalio mėn. Komisija priėmė du svarbius sprendimus dėl kartelių, susijusių su Šveicarijos franko palūkanų normos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis. Vienas sprendimas buvo susijęs su dviem bankais – RBS ir „JP Morgan“, – kurie nuo 2008 m. kovo mėn. iki 2009 m. liepos mėn. dalyvavo neteisėtame dvišaliame kartelyje, kurio tikslas buvo paveikti Šveicarijos franko LIBOR lyginamąją palūkanų normą³⁰. Komisija skyrė baudas, kurių bendra suma buvo beveik 62 mln. EUR. Kitu sprendimu bankams RBS, UBS, „JP Morgan“ ir „Crédit Suisse“ buvo skirtos baudos, kurių bendra suma buvo 32 mln. EUR, už tai, kad jie buvo sudarę kartelį dėl Šveicarijos franko palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių siūlomų ir prašomų kainų skirtumų Europos ekonominėje erdvėje³¹. Abiem atvejais bankai sutiko dalyvauti susitarimo procedūroje su Komisija. Komisija priėmė dar du sprendimus dėl kartelių, susijusių su manipuliavimu finansiniais lyginamaisiais indeksais 2013 m.³²

Finansinio reglamentavimo srityje gegužės mėn. buvo priimta Finansinių priemonių rinkų direktyva (II FPRD)³³ ir Finansinių priemonių rinkų reglamentas (FPRR)³⁴. Šios priemonės – dalis ES finansinio reglamentavimo darbotvarkės, kuria siekiama reformuoti ES finansų sektorių ir įvykdyti G 20 įsipareigojimus išspręsti mažiau reguliuojamų finansų sistemos dalių problemą. Naujosiomis taisyklėmis siekiama padidinti finansų rinkų veiksmingumą, atsparumą ir skaidrumą. Šiomis taisyklėmis taip pat bus pagerintos konkurencijos sąlygos prekybos finansinėmis priemonėmis ir jų tarpuskaitymo srityse, nes jomis nustatoma suderinta ES tvarka, pagal kurią suteikiama nediskriminacinė galimybė prekybos ir tarpuskaitymo tikslais prisijungti prie prekybos vietų, prie pagrindinių sandorio šalių sistemų, taip pat naudotis lyginamaisiais indeksais.

³⁰ 2014 m. spalio 21 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39924, *Šveicarijos franko palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės*, žr. pranešimą spaudai IP/14/1189, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1189_en.htm.

³¹ 2014 m. spalio 21 d. sprendimas byloje AT.39924, *Šveicarijos franko palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės*, žr. pranešimą spaudai IP/14/1190, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1190_en.htm.

³² 2013 m. gruodžio mėn. Komisija, taikydama susitarimo procedūrą, skyrė aštuoniems bankams baudas, kurių bendra suma buvo 1,7 mlrd. EUR, už tai, kad jie dalyvavo karteliuose, sudarytuose finansinių išvestinių priemonių rinkose. 2013 m. kovo mėn. Komisija taip pat pradėjo su bankais „Crédit Agricole“, HSBC ir „JPMorgan“ susijusią procedūrą dėl įtariamo dalyvavimo kartelyje, susijusiame su euro palūkanų normos išvestinėmis priemonėmis. Šis tyrimas tęsiamas taikant įprastą (ne susitarimo) procedūrą. 2014 m. gegužės 20 d. šiems trims bankams išsiųstas prieštaravimo pareiškimas.

³³ 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES (OL L 173, 2014 6 12, p. 349), pateikiama adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32014L0065>.

³⁴ 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 600/2014 dėl finansinių priemonių rinkų, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (OL L 173, 2014 6 12, p. 84), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32014R0600>.

Sveikos konkurencijos mokėjimų sektoriuje skatinimas Europos vartotojų labui

Mokėjimai kortele atlieka pagrindinį vaidmenį įprasto, tarpvalstybinio pirkimo ir pirkimo internetu srityse. Mokėjimai kortele sudaro daugiau kaip 40 proc. Europos vartotojų ir įmonių atliekamų mokėjimų ne grynaisiais pinigais. Todėl konkurencijos mokėjimų srityje iškraipymai gali trukdyti veikti bendrajai rinkai ir smarkiai pakenkti Europos vartotojų interesams. Užtikrinant antimonopolinių teisės aktų vykdymą ir toliau kovota su antik konkurenciniais verslo modeliais, pagrįstais daugiašaliais tarpbankiniais mokesčiais. Daugiašaliai tarpbankiniai mokesčiai – tai tarpbankiniai mokesčiai, kuriuos mažmenininkų bankai (kortele aptarnaujantys bankai) moka kortelių turėtojų bankams (kortele išdavusiems bankams). Aptarnaujantieji bankai paprastai nustato atitinkamus mokesčius mažmenininkams, o šie savo ruožtu perduoda šių mokesčių našta savo klientams, nustatydami didesnes parduodamų prekių ir teikiamų paslaugų kainas.

Vasario mėn. Komisija paskelbė teisiškai privalomais bendrovės „Visa Europe“ pasiūlytus priimti įsipareigojimus smarkiai sumažinti taikomus daugiašalius tarpbankinius mokesčius už mokėjimus kredito kortele ir reformuoti savo taisykles taip, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos tarpvalstybinei konkurencijai³⁵. Visoms vartotojų kredito kortelių operacijoms buvo nustatyta 0,3 proc. daugiašalių tarpbankinių mokesčių už mokėjimus kredito kortele viršutinė riba, t. y. mokesčiai sumažinti 40–60 proc.³⁶ „Visa Europe“ taip pat įsipareigojo taikyti mažesnius tarpvalstybinius tarpbankinius mokesčius (0,3 proc. – kredito operacijoms, 0,2 proc. – debeto operacijoms) tuo atveju, kai aptarnaujantieji bankai savo paslaugas siūlo kitose šalyse. Pagal dabartinę sistemą jie turėtų šalyje, kurioje teikia paslaugą, taikyti vietinius įkainius – tokiu atveju dirbtinai segmentuojama bendroji rinka. Komisija tęsia su bendrovėmis „Visa Inc.“ ir „Visa International“ susijusią procedūrą dėl tarpregioninių (tarptautinių) tarpbankinių mokesčių, taikomų tuo atveju, kai kortelių turėtojai iš už „Visa Europe“ teritorijos ribų naudoja „Visa“ kredito kortele apsipirkdami Europos ekonominėje erdvėje. Šiuos mokesčius nustato ne „Visa Europe“, o „Visa Inc.“ ir „Visa International“.

Šiuo metu Komisija taip pat atlieka tyrimą dėl bendrovės „MasterCard“ taikomų tarpregioninių (tarptautinių) tarpbankinių mokesčių ir dėl jos taisyklių, susijusių su tarpvalstybiniu kortelių aptarnavimu. Tuo pat metu Taryba ir Parlamentas, remdamiesi dviem Komisijos pateiktais pasiūlymais – pasiūlymu dėl Reglamento dėl tarpbankinių mokesčių už kortele grindžiamas mokėjimo operacijas³⁷ ir pasiūlymu peržiūrėti Direktyvą dėl mokėjimo paslaugų³⁸, – svarstė teisės aktus, kuriais būtų užtikrintas aiškumas dėl mokesčių modelių bei veiklos taisyklių ir sudarytos palankesnės sąlygos patekti į rinką įmonėms, kurios nėra bankai. Europos Parlamentui balandžio mėn. priėmus pranešimus dėl abiejų pasiūlymų, Taryba 2014 m. pabaigoje patvirtino savo bendrą požiūrį į abu tekstus.

³⁵ 2014 m. vasario 26 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39398, „Visa“ daugiašaliai tarpbankiniai mokesčiai, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39398/39398_9728_3.pdf.

³⁶ 2010 m. gruodžio mėn. Komisija paskelbė privalomais bendrovės „Visa Europe“ pasiūlytus priimti įsipareigojimus sumažinti taikomus daugiašalius tarpbankinius mokesčius už mokėjimus debeto kortele ir nustatyti įvairių skaidrumo taisyklių. Šie įsipareigojimai baigė galioti 2014 m. gruodžio mėn.

³⁷ 2013 m. liepos 24 d. Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tarpbankinių mokesčių už kortele grindžiamas mokėjimo operacijas (COM(2013) 550 *final*, 2013/0265 (COD)), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0550:FIN:LT:HTML>.

³⁸ 2013 m. liepos 24 d. Komisijos pasiūlymas dėl direktyvos dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje (COM(2013) 547 *final*), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1427290049713&uri=CELEX:52013PC0547>.

Teismo praktika dėl antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimo: sprendimas dėl „MasterCard“

Rugsėjo mėn. Europos Teisingumo Teismas patvirtino Komisijos sprendimą byloje dėl „MasterCard“ (byla C-382/12P). Teismas patvirtino, kad daugiašaliais tarpbankiniais mokesčiais, pažeidžiant ES antimonopolines taisykles, buvo ribojama konkurencija. Šis sprendimas ypač svarbus dėl to, kad juo patvirtinama, kad daugiašalių tarpbankinių mokesčių nustatymas patenka į konkurencijos taisyklių taikymo sritį, ir taip pritariama Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų dvidešimt metų dedamoms pastangoms sukurti tinkamai veikiančią mokėjimo kortelių rinką ES.

5. EUROPOS PRAMONĖS KONKURENCINGUMO DIDINIMAS

Konkurencijos politika ir pramonės politika yra neatsiejamai susijusios: abi jos skatina Europos įmones veikti veiksmingiau ir parengia jas konkurencijai vidaus ir pasaulio rinkose.

Viešųjų išteklių paskirstymas siekiant išnaudoti ES ekonomikos augimo potencialą: valstybės pagalbos modernizavimo iniciatyva

Sausio mėn. priimtos naujos Rizikos finansų valstybės pagalbos gairės, kuriomis ES šalims suteikiamos geresnės Europos MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonių galimybių gauti finansavimą ankstyvaisiais plėtros etapais gerinimo priemonės³⁹. Naujosiose gairėse valstybėms narėms numatyta daugiau galimybių teikti pagalbą, pasiūlyta įvairesnių finansinių priemonių ir nustatyta aukštesnė rinkos realijas atitinkanti viršutinė riba. Rizikos finansų gairės – tai dalis valstybės pagalbos modernizavimo iniciatyvos⁴⁰, kuria siekiama visapusiškai reformuoti valstybės pagalbos kontrolę, kad būtų skatinamas ekonomikos augimas ir prisidedama prie kitų bendros svarbos tikslų.

Vienas iš šių tikslų – mokslinių tyrimų ir inovacijų skatinimas, tačiau itin novatoriški projektai dažnai būna labai rizikingi, todėl gali likti neįgyvendinti dėl finansavimo trūkumo. Gegužės mėn. Komisija priėmė naujas taisykles, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes pagalbos, skirtos moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms remti, teikimo sąlygas⁴¹. Naujoji sistema, kuria skatinamas išmanesnis viešųjų išteklių naudojimas ir, nustačius bendrąją išimtį didelei šios pagalbos daliai, mažinamas biurokratizmas, padės išspręsti galimas finansavimo trūkumo problemas. Panašūs yra ekologinių inovacijų projektai – jais paprastai siekiama spręsti dvejopą rinkos nepakankamumo problemą, susijusią su didesne inovacijų rizika ir projekto aplinkosaugos aspektu. Tokioms investicijoms remti leidžiamas didesnis pagalbos intensyvumas – pagal naująsias pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gaires jis visų pirma taikomas efektyvaus išteklių naudojimo priemonėms.

Didelių ir rizikingų tarpvalstybinių projektų, susijusių, pavyzdžiui, su didelio masto infrastruktūros statyba ir kitų plataus užmojo projektų įgyvendinimu, finansavimas gali padėti atnaujinti investicijas, ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą Europoje ir padidinti ES konkurencingumą. Įgyvendindama valstybės pagalbos modernizavimo iniciatyvą, Komisija priėmė komunikatą dėl bendriems Europos interesams svarbių projektų⁴², kuriuo valstybėms

³⁹ Komisijos komunikatas *Valstybės pagalbos rizikos finansų investicijoms skatinti gairės* (OL C 19, 2014 1 22, p. 4), pateikiamas adresu [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0122\(04\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0122(04)).

⁴⁰ Išsami apžvalga pateikiama adresu http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/index_en.html.

⁴¹ Komisijos komunikatas *Valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms sistema* (OL C 198, 2014 6 27, p. 1), pateikiamas adresu [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0627\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0627(01)).

⁴² Komisijos komunikatas *Valstybės pagalbos, skirtos bendriems Europos interesams svarbių projektų vykdymui skatinti, suderinamumo su vidaus rinka analizės kriterijai* (OL C 188, 2014 6 20, p. 4), pateikiamas adresu [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0620\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0620(01)).

narėms suteikiama naujų galimybių finansuoti projektus tais atvejais, kai atrodo būtinas ES lygmens įvairių pramonės sektorių bendradarbiavimas.

Lapkričio mėn. Komisijos Pirmininkas J.-C. Junckeris pranešė apie Europos strateginių investicijų fondo (ESIF)⁴³, kurio tikslas – sutelkiant 315 mlrd. EUR investicijų padidinti investicijas Europoje, įsteigimą. Siekdama užtikrinti kuo didesnę tokių investicijų poveikį, Komisija suformuluos esminius valstybės pagalbos vertinimo principus, kuriuos turės atitikti projektas, kad galėtų būti remiamas šio fondo lėšomis⁴⁴. Jei projektas atitiks šiuos kriterijus ir gaus fondo paramą, bet kokia papildoma nacionalinė parama bus vertinama taikant paprastesnę ir spartesnę valstybės pagalbos vertinimo procedūrą, pagal kurią Komisija papildomai tikrins tik viešosios paramos proporcingumą (t. y. ar neteikiama per didelė kompensacija).

2014 m. Komisija taip pat baigė Gairių dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti⁴⁵ peržiūrą. Naujosiomis gairėmis siekiama užtikrinti, kad valstybės pagalba būtų skiriama tais atvejais, kai ji tikrai būtina, taip užtikrinant, kad būtų veiksmingiau naudojami ištekliai ir mažiau iškraipoma rinka.

Siekiant užtikrinti, kad naujosiomis gairėmis iš tiesų būtų pasiekta numatytų tikslų, valstybės pagalbos modernizavimo iniciatyvoje pabrėžta horizontaliųjų principų ir metodų taikymo svarba. Laikydamosi naujo reikalavimo atlikti pagal Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą taikomų didelio masto tam tikrų kategorijų pagalbos schemų ir schemų, apie kurias pranešama pagal naująsias gaires, *ex post* vertinimą, valstybės narės galės geriau įvertinti savo veiksmų kaštus ir naudą. Galiausiai buvo nustatyti ir griežtesni skaidrumo reikalavimai.

Naujas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas, kuriuo siekiama remti pagalbos priemones, kuriomis skatinamas ekonomikos augimas

Labai svarbus valstybės pagalbos modernizavimo iniciatyvos įgyvendinimo etapas – atlikta Bendrojo bendrosios išimties reglamento (BBIR) peržiūra; peržiūrėtu BBIR valstybėms narėms suteikiama daug daugiau laisvės rengti ir įgyvendinti pagalbos priemones. Nuo 2014 m. liepos 1 d. valstybės narės gali siūlyti įvairesnes priemones ir didesnes pagalbos sumas, neprivalėdamos apie jas pranešti Komisijai ir gauti išankstinį jos leidimą. Numatoma, kad į naujojo BBIR taikymo sritį galėtų patekti trys ketvirtadaliai valstybės pagalbos priemonių ir apie du trečdaliai pagalbos sumų, todėl pagalbą, laikomą suderinama su vidaus rinka, bus galima gauti greičiau.

⁴³ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui *Investicijų planas Europai* (COM(2014) 903 *final*, 2014 11 24), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1427812242523&uri=CELEX:52014DC0903> ir Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos strateginių investicijų fondo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1291/2013 ir (ES) Nr. 1316/2013 (COM(2015) 10 *final*, 2015/0009 (COD), 2015 1 13), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1427812320943&uri=CELEX:52015PC0010>.

⁴⁴ Siekiant užtikrinti, kad pagal šią iniciatyvą remiamos investicijos į infrastruktūrą ir projektus atitiktų valstybės pagalbos taisykles, projektais turėtų būti siekiama patenkinti nepatenkintus poreikius (pvz., jais neturėtų būti dubliuojama esama infrastruktūra) ir stengiamasi pritraukti kuo daugiau privačiojo finansavimo ir neišstumti privačiai finansuojamų projektų. Kad nebūtų sukurta kliūčių patekti į rinką, dalyvauti remiamuose projektuose sąžiningomis, pagrįstomis ir tinkamomis sąlygomis paprastai turėtų galėti visi naudotojai, įskaitant konkuruojančius veiklos vykdytojus.

⁴⁵ Komisijos komunikatas *Gairės dėl valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti* (OL C 249, 2014 7 31, p. 1), pateikiamas adresu [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0731\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52014XC0731(01)).

Pramonės subjektų galimybių naudotis ištekliais tinkamomis kainomis užtikrinimas kovojant su karteliais ir užtikrinant, kad susijungimai nekenktų konkurencijai

Tinkamai skiriama viešoji parama gali padėti spręsti rinkos nepakankamumo problemas, bet lygiai taip pat svarbu užtikrinti galimybę tinkamomis kainomis naudotis ištekliais, ypač šiame pasaulinės konkurencijos amžiuje. Karteliai dažnai būna susiję su tarpiniais produktais, kurie gali būti itin svarbūs ištekliams pramonės subjektams, todėl karteliai gali neigiamai paveikti Europos pramonės konkurencingumą. Užtikrinant konkurencijos teisės aktų vykdymą 2014 m. dėmesys skirtas keliems tokiems karteliams.

Automobilių dalių sektoriuje Komisija, 2013 m. išnaginėjusi bylą dėl laidų komplektų⁴⁶, 2014 m. skyrė baudas už du kartelius. Sausio mėn. Komisija skyrė keturiems pagrindiniams porolono gamintojams – bendrovėms „Vita“, „Carpenter“, „Recticel“ ir „Eurofoam“ – baudas, kurių bendra suma buvo 114 mln. EUR⁴⁷. Kovo mėn. dviem Europos bendrovėms (SKF ir „Schaeffler“) ir keturioms Japonijos bendrovėms (JTEKT, NSK, NFC ir NTN bei pastarosios patronuojamajai Prancūzijos įmonei NTN-SNR) buvo skirtos baudos, kurių bendra suma buvo 953 mln. EUR, už kartelio sudarymą automobilių guolių rinkoje⁴⁸. Automobilių guolius naudoja automobilių, sunkvežimių ir automobilių dalių gamintojai transporto priemonių judamųjų dalių trinčiai mažinti.

Balandžio mėn. Komisija nustatė, kad bendrovės „Ervin“, „Winoa“, „Metalltechnik Schmidt“ ir „Eisenwerk Würth“ dalyvavo kartelyje, kurio tikslas buvo derinti plieno abrazyvų kainas Europoje, ir skyrė baudas, kurių bendra suma buvo 30 mln. EUR⁴⁹. Plieno abrazyvai – tai laisvos plieno dalelės, naudojamos plieno, automobilių, metalurgijos ir naftos chemijos pramonės sektoriuose metaliniams paviršiams valyti arba jų savybėms gerinti.

Komisija taip pat skyrė vienuolikai požeminių ir jūrinių aukštosios įtampos elektros kabelių gamintojų baudas, kurių bendra suma siekė beveik 302 mln. EUR, už rinkų ir klientų pasidalijimo tarpusavyje susitarimą⁵⁰. Elektros kabeliai naudojami elektros energijai perduoti ir paskirstyti ir yra tiesiami po žeme arba po vandeniu. Jie paprastai naudojami elektros energijos gamybos pajėgumams (visų pirma pajėgumams, pagrįstiems atsinaujinančiais energijos ištekliais) prie elektros tinklo prijungti arba skirtingų šalių elektros tinklams sujungti. Todėl tokių kabelių kaina turi tiesioginės reikšmės elektros energijos vartotojams.

Rugsėjo mėn. Komisija skyrė bendrovėms „Infineon“, „Philips“, „Samsung“ ir „Renesas“ (tuo metu – bendrovių „Hitachi“ ir „Mitsubishi“ bendrajai įmonei) baudas už dalyvavimą EEE masto kartelyje, susijusiam su lustinių kortelių lustais⁵¹. Lustinių kortelių lustai naudojami mobiliųjų telefonų SIM kortelėse, bankų kortelėse, tapatybės kortelėse ir pasuose, mokamos televizijos kortelėse ir įvairiose kitose priemonėse. Komisija skyrė baudas, kurių bendra suma buvo 138 mln. EUR.

⁴⁶ 2013 m. liepos 10 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39748, *Automobilių laidų komplektai*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39748.

⁴⁷ 2014 m. sausio 29 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39801, *Porolonas*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39801.

⁴⁸ 2014 m. kovo 19 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39922, *Automobilių guoliai*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39922.

⁴⁹ 2014 m. balandžio 2 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39792, *Plieno abrazyvai*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39792.

⁵⁰ 2014 m. balandžio 2 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39610, *Elektros kabeliai*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39610.

⁵¹ 2014 m. rugsėjo 3 d. Komisijos sprendimas byloje AT.39574, *Lustinių kortelių lustai*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39574.

Šiuo metu atliekamas svarbus tyrimas, susijęs su sunkvežimių sektoriumi. Komisijai kilo įtarimų, kad tam tikri sunkiųjų ir vidutinio svorio sunkvežimių gamintojai gali būti susitarę dėl kainų arba jas derina Europos ekonominėje erdvėje. Lapkričio mėn. atitinkamoms bendrovėms išsiųstas prieštaravimo pareiškimas⁵².

Be to, užtikrinant ES antimonopolinių taisyklių vykdymą, užkertamas kelias dominuojančioms įmonėms išstumti konkurentus iš rinkos, o tai ypač svarbu mažiems rinkos dalyviams, tokiems kaip MVĮ. MVĮ taip pat naudingos specialios nuostatos, kuriomis atsižvelgiama į jų ypatumus ir į svarbų jų indėlį į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą. Birželio mėn. Komisija priėmė peržiūrėtą Pranešimą dėl nedidelės svarbos susitarimų (*De minimis* pranešimą)⁵³, kuriuo numatomas saugumo garantas, taikomas bendrovių, kurių užimama rinkos dalis neviršija tam tikrų ribų, susitarimams, kuriuose nėra numatyta sunkių apribojimų. Tokie susitarimai laikomi neturinčiais reikšmingo poveikio konkurencijai. Kad bendrovėms būtų lengviau nustatyti, ar jų susitarimui taikomas *De minimis* pranešime numatytas saugumo garantas, Komisija taip pat paskelbė atitinkamas gaires.

Komisija taip pat atidžiai prižiūrėjo, kad svarbių – kaip išteklių naudojamų – produktų gamintojai, vykdydami susijungimus, neįgytų galios taikyti didesnes nei konkurencinio lygio kainas. Atlikusi nuodugnų tyrimą, Komisija leido bendrovėms „Ineos“ ir „Solvay“ steigti pasiūlytą bendrąją įmonę labai koncentruotoje PVC rinkoje, tačiau nustatė sąlygą, kad šalys parduotų konkurentui didelę dalį savo gamybos objektų⁵⁴.

6. VALSTYBĖS PAGALBOS KONTROLĖ, PADEDANTI UŽTIKRINTI, KAD VISIEMS BŪTŲ TAIKOMI TINKAMI MOKESČIAI

Mokestinės pajamos ES sudaro apie 90 proc. visų valdžios sektoriaus pajamų⁵⁵. Dabartinėmis ekonominėmis aplinkybėmis kaip niekada anksčiau svarbu užtikrinti, kad visi mokesčių mokėtojai sumokėtų reikiamus mokesčius. Tinkama mokesčių konkurencija taip pat labai svarbi siekiant užtikrinti bendrosios rinkos vientisumą ir išlaikyti vienodas Europos bendrovių veiklos sąlygas. Komisijos Pirmininko J. C.-Junckerio politinėse gairėse nurodoma, kad „*pripažindami valstybių narių kompetenciją tvarkyti savo mokesčių sistemas turėtume sustiprinti pastangas kovoti su mokesčių vengimu ir mokestiniu sukčiavimu, kad kiekvienas prisidėtų teisingu įnašu*“.

Nacionalinės mokesčių sistemos tiesiogiai neįeina į ES kompetencijos sritį, tačiau Komisija gali atlikti tyrimus siekdama nustatyti, ar konkreti apmokestinimo tvarka, pagal kurią taikomos atrankiosios mokesčių lengvatoms, neturėtų būti laikoma neteisėta valstybės pagalba bendrovėms. Atsižvelgdama į valstybės pagalbos principus, Komisija reiškia abejones dėl tam tikros didelių tarptautinių bendrovių taikomos mokesčių praktikos, susijusios su agresyviu mokesčių planavimu, derėjimu.

⁵² Byla AT.39824, *Sunkvežimiai*, žr. 2014 m. lapkričio 20 d. pranešimą spaudai IP/14/2002, pateikiamą adresu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-2002_en.htm.

⁵³ Komisijos komunikatas *Pranešimas dėl nedidelės svarbos susitarimų, kuriais nėra reikšmingai ribojama konkurencija pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 1 dalį (De minimis pranešimas)* (OL C 291, 2014 8 30, p. 1), pateikiamas adresu [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1432039643230&uri=CELEX:52014XC0830\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1432039643230&uri=CELEX:52014XC0830(01)).

⁵⁴ 2014 m. gegužės 8 d. Komisijos sprendimas byloje M.6905, *Ineos /Solvay /JV*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_6905.

⁵⁵ Šaltinis: Eurostatas.

Agresyvus mokesčių planavimas – tai naudojimas techninėmis mokesčių sistemos subtilybėmis ar mokesčių sistemų neatitiktimi siekiant sumažinti mokesčines prievoleles. Agresyvus mokesčių planavimas gali pasireikšti įvairiais pavidalais, įskaitant atskirus sprendimus dėl mokesčių. Sprendimai dėl mokesčių patys savaime nėra problema – jais mokesčių administravimo institucijos atskirų bendrovių prašymu raštu pateikia savo nuomonę, paaiškindamos, kaip bus apskaičiuojami pelno mokesčiai.

Sprendimai dėl mokesčių visu pirma naudojami sandorių kainodaros susitarimams patvirtinti. Sandorių kainodaros tikslas – nustatyti kainas, taikysimas tai pačiai įmonių grupei priklausančių atskirų subjektų tarpusavio komerciniams sandoriams, visų pirma kainas, kuriomis vienas įmonių grupės subjektas parduos prekes arba teiks paslaugas kitam tos pačios grupės subjektui. Taigi sandorių kainodara turi įtakos tam, kaip tarp skirtingose šalyse esančių grupės patronuojamųjų įmonių pasiskirstys apmokestinamasis pelnas.

Sprendimai dėl mokesčių, kuriuose tik paaiškinama, kaip konkrečiais atvejais bus taikomos bendrosios taisyklės, problemų nesukelia. Tačiau, sprendimai dėl mokesčių, kuriais suteikiamas atrankusis pranašumas konkrečioms bendrovėms arba jų grupėms, gali būti tolygūs valstybės pagalbai. Jei subjekto gaunamas atlygis neatitinka įprastomis konkurencijos sąlygomis rinkoje mokamo atlygio, tai gali lemti mažesnę visos grupės apmokestinamąją pelną. Kitos bendrovės, perkančios ir parduodančios prekes ar paslaugas rinkoje, o ne grupės viduje, atsidurtų nepalankioje padėtyje.

Birželio mėn. Komisija pradėjo oficialius tyrimus trijose bylose dėl šių bendrovių: bendrovės „Apple“ Airijoje⁵⁶, bendrovės „Starbucks“ Nyderlanduose⁵⁷ ir bendrovės „Fiat Finance & Trade“ Liuksemburge⁵⁸. Spalio mėn. pradėtas dar vienas – su bendrove „Amazon“ Liuksemburge⁵⁹ susijęs – tyrimas. Komisija išklė klausimą, ar atskiri sprendimai dėl mokesčių neturėtų būti laikomi valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Atlikdama šiuos keturis oficialius tyrimus, Komisija taip pat tęs atliekamą platesnio masto – šiuo metu visas valstybes nares apimančią – tyrimą sprendimų dėl mokesčių srityje.

7. KONKURENCIJOS KULTŪROS SKATINIMAS ES IR UŽ JOS RIBŲ

Konkurencijos kultūros skatinimas tiesiogiai padeda gerinti rinkų veikimą vartotojų ir įmonių labui. Šiuo tikslu Komisija skatina ES ir kitų pasaulio šalių konkurencijos institucijų konvergenciją ir bendradarbiavimą.

⁵⁶ 2014 m. birželio 11 d. Komisijos sprendimas pradėti oficialią tyrimo procedūrą byloje SA.38373, *Įtariama pagalba bendrovei „Apple“*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38373.

⁵⁷ 2014 m. birželio 11 d. Komisijos sprendimas pradėti oficialią tyrimo procedūrą byloje SA.38374, *Įtariama pagalba bendrovei „Starbucks“*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38374.

⁵⁸ 2014 m. birželio 11 d. Komisijos sprendimas pradėti oficialią tyrimo procedūrą byloje SA.38375, *Įtariama pagalba bendrovei FFT*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38375.

⁵⁹ 2014 m. spalio 7 d. Komisijos sprendimas pradėti oficialų tyrimą byloje SA.38944, *Įtariama pagalba bendrovei „Amazon“ Liuksemburge*, pateikiamas adresu http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38944.

Reglamento (EB) Nr. 1/2003 taikymo dešimtmetis: padėties apžvalga ir žvilgsnis į ateitį

Prieš dešimt metų Komisija priėmė Reglamentą (EB) Nr. 1/2003⁶⁰, kuriuo atlikta svarbi reforma – peržiūrėtos ES konkurencijos taisyklių, konkrečiai SESV 101 ir 102 straipsnių, taikymo procedūros. Reglamentu (EB) Nr. 1/2003 ne tik įvesta vykdymo užtikrinimo sistema, pagrįsta tiesioginiu visų ES konkurencijos taisyklių taikymu, bet ir nustatyta, kad teisę visais atžvilgiais taikyti ES konkurencijos taisykles, be Europos Komisijos, turi ir valstybių narių konkurencijos institucijos bei nacionaliniai teismai.

Liepos mėn. Komisija priėmė komunikatą „Antimonopolinių nuostatų vykdymo užtikrinimo pagal Reglamentą Nr. 1/2003 dešimtmetis. Laimėjimai ir perspektyvos“⁶¹. Komunikate apžvelgiami Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų vykdymo užtikrinimo veiklos rezultatai ir nustatomos sritys, kuriose galima tolesnė pažanga. Komunikate daugiausia dėmesio skiriama siekiui užtikrinti, kad nacionalinės konkurencijos institucijos galėtų veikti nepriklausomai ir turėtų pakankamai išteklių savo užduotims vykdyti, taip pat siekiui užtikrinti, kad būtų suteikti visi veiksmingi tyrimo ir sprendimų priėmimo įgaliojimai ir kad visose valstybėse narėse būtų suteikti įgaliojimai skirti veiksmingas ir proporcingas baudas ir nustatytos tinkamai parengtos baudų neskyrimo arba sumažinimo programos.

ES susijungimų kontrolės veiksmingumo didinimas ir racionalizavimas

2014 m. liepos mėn. Komisija taip pat apžvelgė susijungimų kontrolės dešimtmetį po paskutinės ES Susijungimų reglamento peržiūros 2004 m.⁶²; buvo paskelbtos viešos konsultacijos dėl baltojoje knygoje „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“⁶³ pateiktų pasiūlymų, kuriais siekiama pagerinti ES lygmens susijungimų kontrolę. Pagrindiniai baltojoje knygoje pateikiami pasiūlymai, be kita ko, yra: i) nekontrolinių akcijų paketų įsigijimui taikyti paprastesnę ir specialiai pritaikytą tikrinimo procedūrą; ii) užtikrinti patogesnę ir veiksmingesnę valstybių narių kompetencijai priskirtų klausimų perdavimą Komisijai ir atvirkščiai; iii) supaprastinti procedūras; iv) skatinti valstybių narių ir Komisijos veiksmų bei skirtingų valstybių narių veiksmų derėjimą ir konvergenciją siekiant sustiprinti bendradarbiavimą ir išvengti nevienodų rezultatų.

Globalizacijos sąlygas atitinkantis tarptautinis bendradarbiavimas

Komisijos pastangos griežtai užtikrinti konkurencijos teisės aktų vykdymą ir skatinti konkurencijos kultūrą toli gražu neapsiriboja ES sienomis. Globalizacijos sąlygomis būtina, kad viso pasaulio konkurencijos institucijos dėtų pastangas užtikrinti iš tiesų vienodas veiklos sąlygas pasaulio rinkose.

Smarkiai didėjant skirtingose pasaulio šalyse taikomos konkurencijos tvarkos įvairovei, išaugo būtinybė nustatyti bendrus pasaulinius principus. Todėl Komisijos pajėgumas

⁶⁰ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003 1 4, p. 1), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=celex:32003R0001>.

⁶¹ 2014 m. liepos 9 d. Komisijos komunikatas *Antimonopolinių nuostatų vykdymo užtikrinimo pagal Reglamentą Nr. 1/2003 dešimtmetis. Laimėjimai ir perspektyvos* (COM/2014/0453), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0453&from=LT>.

⁶² 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB Susijungimų reglamentas) (OL L 24, 2004 1 29, p. 1), pateikiamas adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX:32004R0139>.

⁶³ Baltoji knyga *Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė* (COM(2014) 449 *final*), pateikiama adresu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0449&from=LT>.

apsaugoti konkurenciją ir veiksmingai užtikrinti konkurencijos teisės aktų vykdymą priklauso nuo galimybės nustatyti bendrus principus ir tikslus. Todėl Komisija aktyviai dalyvauja tarptautiniuose su konkurencija susijusiuose forumuose, tokiuose kaip EBPO konkurencijos komitetas, Tarptautinis konkurencijos tinklas ir Jungtinių Tautų prekybos ir plėtros konferencija.

Be to, konkurencijos tarnybos, įskaitant Komisiją, turi reaguoti į antikonkurencinius veiksmus ir susijungimus, kurių poveikis vis dažniau yra tarpvalstybinis. Šiuo metu Komisija bendradarbiauja su ne ES šalyse veikiančiomis tarnybomis dėl: 64 proc. bylų dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, 58 proc. sudėtingų tyrimų dėl susijungimų ir 78 proc. sprendimų dėl kartelių. Komisija ne tik derins su atskiromis bylomis susijusius veiksmus, bet ir toliau plės bei stiprins daugiašalį bendradarbiavimą su giminingomis organizacijomis, įskaitant besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių organizacijas.

Bendradarbiavimo su besiformuojančios rinkos ekonomikos šalimis plėtojimas

Pastaraisiais metais Komisija pasirašė susitarimo memorandumus su didžiąja dalimi BRICS šalių ir pradėjo įvairaus masto techninį bendradarbiavimą su šiomis šalimis. Svarbus žingsnis šioje srityje – pradėtas techninis bendradarbiavimas su Kinijos konkurencijos institucijomis, kuris pagal tebevykdomą bendradarbiavimo programą (II ES ir Kinijos prekybos projektas) tęsiasi ir 2015 m. 2014 m. pradėta ir svarbi techninio bendradarbiavimo su Indijos konkurencijos institucijomis programa (angl. santrumpa CITD), kuri bus vykdoma iki 2018 m.

Komisija taip pat skyrė daug dėmesio deryboms su Jungtinėmis Valstijomis dėl Transatlantinės prekybos ir investicijų partnerystės susitarimo, kurio vienas skyrius bus susijęs su konkurencija. Šiame 2013 m. liepos mėn. pradėtame derybų procese visus 2014 metus buvo daroma pažanga.

Ryšų su kitomis Europos šalimis stiprinimas

Šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių pasirengimo stojimui procesas pasirodė esanti gera priemonė konkurencijos kultūrai skatinti. Vykdydamos asociacijos susitarimuose nustatytas griežtas prievoles konkurencijos srityje, plėtros šalys dar gerokai prieš stojimą pradeda laipsniškai koreguoti savo konkurencijos teisės sistemas ir praktiką. 2014 m. buvo tęsiamas su stojimo derybomis susijęs darbas – atliekama Serbijos teisės aktų peržiūra ir teikiama pagalba Juodkalnijos valdžios institucijoms.

Be to, spalio mėn. buvo ratifikuotas 2013 m. pasirašytas ES ir Šveicarijos bendradarbiavimo susitarimas – jis įsigaliojo gruodžio 1 d. Tai novatoriškas antrosios kartos susitarimas, kuriuo abiem konkurencijos tarnyboms suteikiama galimybė keistis įrodymais, kuriuos jos surinko atlikdamos kiekviena savo tyrimus.

8. DIALOGAS KONKURENCIJOS KLAUSIMAIS SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS

Struktūrinis dialogas su Europos Parlamentu

2014 m. Konkurencijos generalinis direktoratas toliau nuolat dalyvavo struktūriniame dialoge su Europos Parlamentu, visų pirma su jo Ekonomikos ir pinigų politikos (ECON) komitetu. Komisijos narė M. Vestager klausyme, surengtame prieš patvirtinant jos kandidatūrą, pabrėžė glaudaus Europos Parlamento ir Komisijos bendradarbiavimo svarbą.

Palaikydamas struktūrinį dialogą, ankstesnis Komisijos pirmininko pavaduotojas J. Almunia du kartus – kovo ir rugsėjo mėn. – apsilankė ECON komitete. Lapkričio 11 d. ECON komitete pirmą kartą oficialiai apsilankė Komisijos narė M. Vestager.

Ieškiniai dėl žalos atlyginimo

2014 m. gruodžio 5 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* buvo paskelbta 2014 m. lapkričio 26 d. Direktyva 2014/104/ES dėl ieškinių dėl žalos, patirtos dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimo, atlyginimo. Ši direktyva yra pirmoji Konkurencijos generalinio direktorato direktyva, priimta taikant įprastą teisėkūros procedūrą. Komisijos pirmininko pavaduotojas J. Almunia palankiai įvertino šios direktyvos priėmimą kaip glaudaus ES institucijų bendradarbiavimo pavyzdį.

Susitarimas su Šveicarija

2010 m. lapkričio mėn. Konkurencijos GD informavo Europos Parlamentą apie vykdomas derybas su Šveicarijos konkurencijos institucija dėl bendradarbiavimo susitarimo, susijusio su ES ir Šveicarijos konkurencijos teisės aktų taikymu. Vėliau Taryba oficialiai paprašė Parlamento pritarti tam susitarimui. 2014 m. vasario 5 d. Parlamentas oficialiai jam pritarė ir palankiai įvertino šį pirmąjį antrosios kartos susitarimą. Parlamentas taip pat pateikė rekomendacijų dėl būsimų susitarimų.

Šiame procese Konkurencijos GD glaudžiai bendradarbiavo su Parlamentu.

Tarpbankiniai mokesčiai už kortele grindžiamas mokėjimo operacijas

2014 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamentas ir Taryba pasiekė politinį susitarimą dėl 2013 m. liepos 27 d. Komisijos pasiūlymo dėl reglamento dėl tarpbankinių mokesčių už kortele grindžiamas mokėjimo operacijas. Teisės aktu, dėl kurio Parlamentas ir Taryba sutarė pirmininkaujant Italijai, siekiama užtikrinti aiškumą dėl skirtingose ES šalyse taikomų tarpbankinių mokesčių, kuriais, kaip patvirtino Teisingumo Teismas 2014 m. rugsėjo 11 d. sprendime dėl „MasterCard“, pažeidžiamos ES antimonopolinės taisyklės.

Tolesnis Konkurencijos GD ryšių su ECON komitetu stiprinimas

Spalio 17 d. įvyko reguliariai rengiamas Konkurencijos GD informacinis seminaras ECON komitete dirbantiems padėjėjams ir patarėjams politikos klausimais – seminare aptartos pagrindinės 2013 m. konkurencijos politikos ataskaitos temos. Konkurencijos GD toliau nuolat informavo atitinkamus Parlamento komitetus apie viešas konsultacijas ir naujų gairių bei politikos dokumentų priėmimą.

Konkurencijos GD koordinavo darbą, susijusį su Komisijos tarnybų atsakymų į 327 rašytinius Parlamento narių klausimus ir 24 peticijas parengimu.

Konkurencijos GD ryšiai su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu ir Regionų komitetu

Komisija taip pat teikė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui (EESRK) ir Regionų komitetui (RK) informaciją apie pagrindines politikos iniciatyvas ir dalyvavo tyrimų grupėse bei skyrių posėdžiuose. EESRK savo ruožtu sausio 21 d. pateikė nuomonę dėl visuotinės ekonominės svarbos paslaugų prieinamumo (nuomonė savo iniciatyva), liepos 9 d. – nuomonę dėl Bendrijos gairių dėl valstybės pagalbos oro uostams ir oro transporto bendrovėms peržiūros, spalio 15 d. – nuomonę dėl Komisijos parengtos 2013 m. konkurencijos politikos ataskaitos, o gruodžio 10 d. – nuomonę dėl Komisijos baltosios knygos „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“. RK balandžio 2 d. pateikė nuomonę dėl naujųjų valstybės pagalbos energetikai gairių.